

'n wereldschool!

Carolus Clusius
college

Wegwijs in de Tweede Fase

Inhoudsopgave

Een school voor iedereen

Inleiding: Wegwijs in de Tweede Fase	3
1. Carolus Clusius College, 'n wereldschool	5
2. De Tweede Fase	6
a. de opzet van de Tweede Fase	
b. leren studeren	
3. Het examen	11
a. het examendossier	
b. programma van toetsing en afsluiting	
c. het profielwerkstuk	
d. slaag-/zakregeling	
4. Werkwijze op het Carolus Clusius College	13
a. de les	
b. het jaar	
c. cijferbeoordeling	
d. beoordeling met goed, voldoende, onvoldoende	
e. wijziging van profiel of vakkenpakket	
5. Begeleiding op het Carolus Clusius College	14
a. mentoren	
b. teamleiders	
c. decanen	
6. Overige informatie	15
a. responsgroep	
b. overstap van vmbo 4 naar havo 4	
c. overstap van havo 5 naar vwo 5	
d. STERtraject	
7. Begrippenlijst	16
8. Overzicht SE- en CE-vakken	19

Wegwijs in de Tweede Fase op het Carolus Clusius College

Het Carolus Clusius College profileert zich als Wereldschool en is een van de ELOS- en UNESCO scholen in Nederland. Het Carolus Clusius College biedt in dat kader internationaal georiënteerd onderwijs aan.

Deze brochure geeft informatie over de keuzemogelijkheden binnen en de opzet van de organisatie in de Tweede Fase op het Carolus Clusius College. Onder Tweede Fase wordt de bovenbouw van havo en vwo verstaan. Deze volgt op de onderbouw of Eerste Fase.

De Tweede Fase begint in het vierde jaar van havo en vwo. Havo-3 en vwo-3 worden gezien als voorbereidingsjaar op de Tweede Fase. Je gaat nu kiezen voor een van de vier profielen. Via deze brochure willen we jou en je ouders daarbij een handje helpen. Van de voorbereiding is het project 'Kiezen en Delen' een belangrijk onderdeel. Verder zal de decaan voorlichting geven en gesprekken met je voeren. Met de keuze voor een bepaald profiel geef je richting aan jouw toekomst. De keuze voor een bepaald profiel kan bepalend zijn voor je vervolgopleiding én mogelijk voor je toekomstige carrière. Daarom is het heel belangrijk een goede keuze te maken.

Wanneer kies je voor een van de volgende profielen?

Wil je iets in de exacte hoek met tekenprogramma's, meetapparatuur, computermodellen, gebouwen en laboratoriumzaken.... allemaal zaken die gekoppeld zijn aan wiskunde, natuurkunde en scheikunde, of denk je aan een technisch beroep, dan is het profiel **Natuur en Techniek** iets voor je.

Voel je iets voor beroepen in de sfeer van de medische hoek, natuur, gezondheid, chemie, milieu en de flora en en fauna, dan is het profiel **Natuur en Gezondheid** een goede keus.

Zoek je een opleiding en op termijn werk op het terrein

van kunst, cultuur, onderwijs, recreatie, hulpverlening of iets met talen, dan kun je het best terecht bij het profiel **Cultuur en Maatschappij**.

Voel je je misschien meer aangetrokken tot een baan in het bedrijfsleven of bij de overheid, waarbij je toekomstige werk dan vaak iets te maken heeft met economie, arbeid, recht of veiligheid, dan kom je uit bij het profiel **Economie en Maatschappij**.

NB. Voor onbekende begrippen kun je de begrippenlijst achterin deze brochure raadplegen.

1. Carolus Clusius College, 'n wereldschool

Het Carolus Clusius College (CCC) is een school waar internationaal georiënteerd onderwijs wordt gegeven: het CCC noemt zich een Wereldschool.

Het CCC maakt deel uit van een uitgebreid netwerk van **ELOS-scholen**. ELOS staat voor Europe as a Learning Environment in Schools (Europa als LeerOmgeving op Scholen). In Nederland zijn nu ruim 20 ELOS-scholen. Verder is het CCC een UNESCO-school en vormt als zodanig met de andere, over de gehele wereld verspreide UNESCO-scholen een wereldwijd netwerk. UNESCO is een onderdeel van de Verenigde Naties en richt zich op onderwijs en cultuur in de breedste zin van het woord.

De leerlingen van het CCC krijgen tijdens hun schoolloopbaan voortdurend mogelijkheden tot grensoverschrijdende samenwerking. Hierbij kan gedacht worden aan E-twinningprojecten (per e-mail), profielwerkstukken samen met leerlingen in het buitenland, maatschappelijke stages, deelname aan internationale projecten, buitenlandse studiereizen en internationale uitwisselingen.

Het CCC heeft als doel al zijn leerlingen op te leiden tot wereldburgers in de vaste overtuiging, dat de internationale dimensie essentieel is voor de kwaliteit van het onderwijs. Onze leerlingen hebben het recht op een optimale voorbereiding op een goede toekomst in onze globaliserende samenleving.

Deze doelstelling wordt gerealiseerd dankzij intensieve samenwerking met scholen en instellingen in binnen- en buitenland. Er zijn al vaste uitwisselingen met scholen in Italië: Brescia, Saluzzo en Rome, e-twinningprojecten met scholen in Frankrijk, Engeland, Schotland, IJsland, Polen en Oostenrijk. Verder lopen er Comenius- en andere projecten met scholen in Engeland, Spanje, Portugal, Noorwegen, Duitsland, Oostenrijk, Tsjechië, Frankrijk, Schotland en de Verenigde Staten van Amerika. Ook is er een briefwisseling met scholieren in Senegal.

Internationale School Eerde is in dit opzicht een belangrijke partner. Er vinden uitwisselingen plaats op het terrein van sport en cultuur. Ook worden de leerlingen van het CCC in staat gesteld in de internationale setting van de school in Eerde modules te volgen ter verdieping van hun studieprogramma. Verder kunnen zij daar hun **IB (International Baccalaureate)**, een internationaal erkend eindexamen dat toegang biedt tot alle hogere opleidingen en de beste universiteiten wereldwijd) behalen.

2. De Tweede Fase

Met het begrip Tweede Fase bedoelen we de wettelijk voorgeschreven wijze waaraan het onderwijs in de bovenbouw van havo en vwo moet voldoen. Dit betreft voornamelijk de opzet en organisatie ervan.

Iedere school kan een eigen invulling geven aan de Tweede Fase. In het hoofdstuk 'Werkwijze op het Carolus Clusius College' wordt hier verder op ingegaan.

a. Opzet van de Tweede Fase

In de Tweede Fase is 'Studielast' een belangrijk begrip. Het staat voor de gemiddelde tijd die de gemiddelde leerling aan schoolwerk besteedt. Dat is zowel tijd voor uitleg, tijd voor het uitvoeren van opdrachten als tijd voor het maken van toetsen. Het gaat om de uren die binnen en buiten school aan schoolwerk worden besteed.

Het uitgangspunt is, dat een leerling gedurende 40 weken per jaar 40 uur per week, in totaal dus 1600 uur, bezig is met schoolwerk. Voor het vwo betekent dit over 3 jaar 4800 uur studielast en voor het havo over 2 jaar 3200 uur.

Voor elk vak is de studielast in uren (SLU) vastgesteld.

Op het havo en het vwo bestaat het totale onderwijspakket uit de volgende vaste onderdelen:

- het gemeenschappelijk deel
- het profieldeel dat bestaat uit verplichte profielvakken en de profielkeuzevakken
- het vrije deel, dat bestaat uit een wettelijk en schoolverplicht deel.

Gemeenschappelijk deel

Het gemeenschappelijk deel is voor alle leerlingen hetzelfde, ongeacht hun profielkeuze. Het gemeenschappelijk deel voor het havo is iets anders samengesteld dan het gemeenschappelijk deel voor het atheneum en gymnasium.

havo	
Vak	studielast in uren
Godsdienst	80
Nederlands	400
Engels	360
Engels versterkt	120
Culturele en Kunstzinnige Vorming	120
Maatschappijleer	120
Lichamelijke Opvoeding	120
Totaal	1200

atheneum	
Vak	studielast in uren
Godsdienst	120
Nederlands	480
Engels	400
Engels versterkt	120
Frans of Duits	480
Algemene Natuurwetenschappen	120
Culturele en Kunstzinnige Vorming of Klassieke Culturele Vorming	160
Maatschappijleer	120
Lichamelijke Opvoeding	160
Totaal	2040

gymnasium	
Vak	studielast in uren
Godsdienst	120
Nederlands	480
Engels	400
Engels versterkt	120
Latijn of Grieks	600
Algemene Natuurwetenschappen	120
Klassieke Culturele Vorming	160
Maatschappijleer	120
Lichamelijke Opvoeding	160
Totaal	2160

Profieldeel

Naast het gemeenschappelijk deel staat het profieldeel, een samenhangend geheel van vakken die specifiek zijn voor het desbetreffende profiel. Het profieldeel bestaat uit een aantal verplichte profielvakken en een aantal profielkeuzevakken.

Hiernaast wordt per profiel aangegeven welke vakken het betreft. Ook hier geldt weer: de namen van de profielen zijn voor het havo en het vwo dezelfde, maar de inhoud en SLU zijn verschillend.

Cultuur en Maatschappij

havo	
Vak	studielast in uren
Verplicht:	
Frans of Duits	400
Geschiedenis	320
Profielkeuzevakken: maatschappelijk *	
Aardrijkskunde	320
Economie	400
Maatschappijwetenschappen	320
Profielkeuzevakken: cultureel *	
Frans, Duits	400
Kunst Beeldende Vormgeving	320

vwo	
Vak	studielast in uren
Verplicht:	
Wiskunde C (of A 520 SLU of B 600 SLU)	480
Geschiedenis	480
Profielkeuzevakken: Maatschappelijk *	
Aardrijkskunde	440
Economie	480
Maatschappijwetenschappen	440
Profielkeuzevakken: cultureel *	
Filosofie	480
Frans, Duits	480
Latijn, Grieks	600
Kunst Beeldende Vormgeving	480

* leerling kiest 1 maatschappelijk en 1 cultureel profielkeuzevak

Economie en Maatschappij

havo	
Vak	studielast in uren
Wiskunde A (of B 360 SLU)	320
Economie	400
Geschiedenis	320
Profielkeuzevakken: *	
Management & Organisatie	320
Aardrijkskunde	320
Maatschappijwetenschappen	320
Frans, Duits	400

vwo	
Vak	studielast in uren
Wiskunde A (of B 600 SLU)	520
Economie	480
Geschiedenis	440
Profielkeuzevakken: *	
Management & Organisatie	440
Aardrijkskunde	440
Maatschappijwetenschappen	440
Frans, Duits	480

* leerling kiest 1 profielkeuzevak

Natuur en Gezondheid

havo	
Vak	studielast in uren
Wiskunde A (of B 360 SLU)	320
Biologie	400
Scheikunde	320
Profielkeuzevakken: *	
Aardrijkskunde	320
Natuurkunde	400

vwo	
Vak	studielast in uren
Wiskunde A (of B 600SLU)	520
Biologie	480
Scheikunde	440
Profielkeuzevakken: *	
Aardrijkskunde	440
Natuurkunde	480

* leerling kiest 1 profielkeuzevak

Natuur en Techniek

havo	
Vak	studielast in uren
Wiskunde B	360
Natuurkunde	400
Scheikunde	320
Profielkeuzevakken: *	
Wiskunde D	320
Informatica	320
Biologie	400

vwo	
Vak	studielast in uren
Wiskunde B	600
Natuurkunde	480
Scheikunde	440
Profielkeuzevakken: *	
Wiskunde D	440
Informatica	440
Biologie	480

* leerling kiest 1 profielkeuzevak

Vrije deel

Het vrije deel bestaat uit een aantal onderdelen:

1. Wettelijk verplicht:

- Één keuze-examenvak (Havo: 320 - 400 SLU; VWO: 440 - 600). Zo'n keuze-examenvak kies je uit de vakken van de verschillende profielen. Je kunt ook nog kiezen voor BSM (Bewegen, Sport en Maatschappij, HAVO 320 SLU, VWO 440 SLU).
- het Profielwerkstuk met voor zowel HAVO als VWO 80 SLU.

2. Schoolverplicht:

- Engels Versterkt, dat voor alle leerlingen in HAVO-4 en Gymnasium/Atheneum-4 verplicht is in het kader van CCC Wereldschool;
- Godsdienst;

(Beide vakken zijn voor alle leerlingen verplicht en daarom gemakshalve in het gemeenschappelijk deel geplaatst)

- Één van de 7 interstudies: interart, interbusiness, interhealth, interlingua, intermedia, interscience en intersports. Iedere leerling kiest verplicht een van bovengenoemde interstudies. Ook dit weer in het kader van CCC Wereldschool.

Gymnasium

Het vwo bestaat uit twee afdelingen: het atheneum en het gymnasium met de extra vakken Grieks en Latijn. In de klassen twee en drie is het voor gymnasiumleerlingen verplicht de beide klassieke talen te volgen; vanaf 4 vwo kun je volstaan met één van de twee om uiteindelijk na het afronden van de Tweede Fase met een gymnasiumdiploma van school te gaan.

Een klassieke taal en Engels zijn verplicht. Wij raden je aan als gymnasiast ook minstens één moderne vreemde taal: Duits of Frans erbij te kiezen. Zo houd je de mogelijkheid open over te stappen naar het atheneum.

b. Leren studeren

In de Tweede Fase staat het zelfstandig studeren en plannen nog meer centraal dan je in de derde klas gewend was. Je bent zelf verantwoordelijk voor je studieresultaten. Er komt meer nadruk te liggen op het leren van vaardigheden. Belangrijke vaardigheden zijn bijvoorbeeld omgaan met informatie, onderzoek verrichten, problemen oplossen, schrijven, spreken, argumenteren, onderhandelen, samenwerken, presenteren en studeren.

In de Tweede Fase maken we onderscheid tussen vakspecifieke en algemene vaardigheden.

Vakspecifieke vaardigheden zijn vaardigheden die bij een bepaald vak horen.

Algemene vaardigheden zijn vaardigheden die in allerlei situaties gebruikt kunnen worden. Algemene vaardigheden zoals zorgvuldig werken, samenwerken en goed naar elkaar leren luisteren zijn niet alleen belangrijk op school, maar ook later in je werk.

De studie-uren in het studiecentrum, de studiepunten op het vwo en de sociaal-maatschappelijke stage zijn belangrijke middelen om algemene vaardigheden te helpen ontwikkelen.

Een belangrijke algemene vaardigheid is het leren studeren. Ook als je werkt, moet je in veel gevallen blijven leren. Tegenwoordig doet bijna niemand meer jarenlang hetzelfde werk. Dat komt doordat veel beroepen zelf veranderen en zich vernieuwen. Je moet dus blijven leren om te kunnen 'bijblijven'.

Ook het aanleren en bevorderen van zelfstandigheid is

belangrijk. Een positief middel daarbij is de snipperurenkaart.

Samen met je docent werk je aan de hand van een werkwijzer. De werkwijzer is een overzicht met opdrachten die je achtereenvolgens moet uitvoeren. Hierin staat wat er in de lessen wordt behandeld, wanneer het werk af moet zijn en wanneer een (proef)toets staat gepland. Het is raadzaam de werkwijzers over te nemen in je agenda, zodat je per dag een overzicht krijgt van te maken en te leren lesstof.

Voor het onderwijs in het Tweede Fase heeft het CCC de beschikking over goed geoutilleerde vaklokalen, een Tweefa-lab, voor H4, H5, V4 en V5/6 aparte studiecentra, waar onder toezicht gewerkt kan worden en het School Informatie Centrum (SIC), waarbinnen zich de media-theek en de computerwerkruimtes bevinden.

3. Het examen

De informatie in dit hoofdstuk heeft zowel betrekking op het havo als op het vwo. Voor beide opleidingen geldt, dat het examen uiteenvalt in een landelijk centraal examen (CE) en een deel dat de school organiseert, het zogenaamde schoolexamen (SE). Niet alle vakken doen aan beide onderdelen mee.

Een volledig overzicht staat op blz. 19

Een aantal vakken uit het gemeenschappelijk deel wordt niet in het laatste schooljaar afgesloten, maar eerder. Het centraal (landelijk) examen vindt wel volledig in het laatste schooljaar plaats. Je moet alle onderdelen van het schoolexamen hebben afgerond, voordat je aan het centraal examen mag deelnemen.

In de nabije toekomst zal voor een aantal vakken het centraal examen geheel of gedeeltelijk op de computer worden gemaakt.

Bij de vakken met een centraal examen bepaalt het schoolexamen de helft van het uiteindelijke examencijfer. Het eindcijfer wordt bepaald door het afgeronde gemiddelde van SE en CE.

a. Het examendossier

Alle resultaten en activiteiten van het schoolexamen worden samengevoegd tot een zogenaamd examendossier. De meeste beoordelingen die je in de loop van havo 4, 5 of van vwo 4 t/m 6 krijgt, maken deel uit van je examendossier. Dat betekent dat je je eindcijfer dus heel geleidelijk opbouwt. Het cijfer dat je bijvoorbeeld in oktober in klas 4 haalt, kan al meetellen voor het eindcijfer van je examen in havo 5 of vwo 6.

De inhoud van het examendossier wordt zichtbaar gemaakt in de vorm van cijferoverzichten na elke toetsperiode.

b. Het programma van Toetsing en Afsluiting (PTA): toetsen, praktische opdrachten, handelingsdeel

Aan het begin van elk jaar vind je op de schoolwebsite het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA). Daarin staat voor elk vak precies wat je dat jaar moet doen, welke toetsen en opdrachten er zijn, wat er wel en niet becijferd wordt, hoe de cijfers worden doorberekend en of ze meetellen voor het examendossier.

Bij de meeste vakken wordt bijna elke periode (lesperiode van 7 à 8 weken) afgesloten met een toets of met een eindopdracht.

Een toets bestaat uit een aantal open en/of gesloten vragen en wordt altijd beoordeeld met een cijfer. De meeste toetsen worden afgenomen in de toetsweken.

Ook een praktische opdracht wordt beoordeeld met een cijfer. De cijfers van enkele kleine opdrachten kunnen worden gecombineerd tot één opdrachtcijfer.

Het eindcijfer voor een periode kan dus op verschillende manieren tot stand komen.

- * de periode wordt afgesloten met een toets – het toetscijfer is het periodecijfer
- * de periode wordt afgesloten met enkele deelttoetsen – het gemiddelde is het periodecijfer
- * de periode wordt afgesloten met een grote Praktische Opdracht (PO) – het opdrachtcijfer is het periodecijfer
- * in de periode worden één of meer kleine opdrachten uitgevoerd, de periode wordt afgesloten met een toets – het gemiddelde van opdracht(en) en toets is het periodecijfer

Onderdelen die niet met een cijfer worden afgesloten, horen bij het zogenaamde **handelingsdeel**. Opdrachten van het handelingsdeel moeten naar behoren zijn afgerond. Is dit niet het geval, dan moet de opdracht overgedaan worden tot deze naar het oordeel van je docent wel naar behoren is uitgevoerd.

In het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) staat voor elk vak bij elke periode:

- * hoe een periodecijfer tot stand komt, dus ook hoe zwaar de eventuele onderdelen meetellen voor het berekenen van het gemiddelde
- * hoe het jaarcijfer en het schoolexamencijfer berekend worden.

c. Het profielwerkstuk

Het profielwerkstuk is een uitgebreide praktische opdracht, waarbij een of meer vakken zijn betrokken. Aan de hand van dit werkstuk worden je vaardigheden in de desbetreffende vakken beoordeeld, maar ook je kennis en inzicht in dat vak of die vakken. Het Profielwerkstuk wordt becijferd en het cijfer telt mee in het combinatiecijfer op je eindlijst.

d. Slaag-/zakregeling

De officiële slaag-/zakregeling is uiteraard landelijk vastgelegd worden en luidt als volgt.

Een leerling is geslaagd,

a. indien hij:

1. voor al zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald,

2. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 en voor de overige vakken, waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald,

3. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt, dan wel

4. voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald dan wel voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor één van deze vakken als eindcijfer 5 heeft behaald, en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt, en

b. indien geen van de eindcijfers van de vakken die samen het combinatiecijfer vormen, lager is dan 4, en

c. indien de vakken Culturele en Kunstzinnige Vorming en Lichamelijke Opvoeding van het gemeenschappelijk deel van elk profiel, zijn beoordeeld met 'voldoende' of 'goed'.

4. Werkwijze op het Carolus Clusius College

a. De les

Tijdens de ingeroosterde lesuren zul je én instructie krijgen én zelf aan het werk zijn met opdrachten; per vak wordt in de werkwijzer aangegeven wanneer welke leerstof en opdrachten afgerond moeten zijn. Aan de hand van zo'n werkwijzer zul je zelfstandig of in een groepje je taken kunnen uitvoeren.

Daarnaast worden regelmatig extra activiteiten als vakgebonden excursies en projecten (bijv. voor CKV) in het kader van lessen georganiseerd. In de Tweede Fase neemt iedere leerling deel aan een studiereis in binnen- of buitenland of aan een uitwisseling in het kader van internationalisering.

b. Het jaar

Het schooljaar is verdeeld in twee semesters; elk semester bestaat uit twee periodes. Een periode kent 7 à 8 lesweken en wordt afgesloten met een toetsperiode. Tijdens de lesweken ben je bezig met de leerstof voor die periode. Gedurende de toetsperiode zijn er geen lessen, je doet alleen mee aan toetsen.

In je Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) en de werkwijzers kun je zien voor welke vakken er een toets is en over welke leerstof de toets gaat. Mocht het resultaat van een toets eens tegenvallen, dan kun je meestal gebruik maken van de herkansingsregeling.

Aan het einde van het jaar, als je alle toetsen hebt gemaakt, alle opdrachten hebt uitgevoerd en alle handlingsdelen naar behoren hebt verricht, kun je worden bevorderd. Daarvoor gelden overgangsnormen die betrekking hebben op twee soorten beoordelingen.

c. Cijferbeoordeling

Voor cijferbeoordeling geldt dat voor elk vak een jaarcijfer wordt vastgesteld; dit jaarcijfer is op een heel cijfer afgerond. Op je lijst blijven ook de onafgeronde toetscijfers staan, maar we bepalen de overgang aan de hand van hele cijfers.

Voor de bevordering bestaat een regeling die vergelijkbaar is met de slaag-/zakregeling. De volledige bevoe-

ringsregeling vind je in het algemene deel van het PTA dat aan het begin van elk schooljaar wordt gepubliceerd op de website van de school.

d. Beoordeling met goed, voldoende, onvoldoende

Voor de onderdelen die niet met een cijfer worden beoordeeld, de handlingsdelen, staan in de werkwijzers de inleverdata aangegeven. Heb je voor een handlingsdeel een onvoldoende, of heb je je niet gehouden aan de inleverdatum, dan mag je niet aan de toets van het desbetreffende vak deelnemen. Deze toets zul je op de herkansingsdag moeten inhalen, nadat eerst het handlingsdeel alsnog naar behoren is afgerond. Aan het einde van de cursus moeten alle handlingsdelen met minstens een voldoende zijn afgerond, anders is bevordering niet mogelijk.

e. Wijziging van profiel of vakkenpakket

Het wijzigen van het profiel tijdens het schooljaar is vrijwel niet mogelijk. Wel kan een leerling, als hij in klas 4 doubleert, alsnog zijn profielkeuze wijzigen.

5. Begeleiding op het Carolus Clusius College

a. Mentoren.

Iedere leerling in havo 4, 5 en vwo 4 t/m 6 heeft een eigen mentor. De mentor begeleidt meerdere leerlingen in zijn lesgroep waarbij o.m. aandacht kan worden besteed aan de onderlinge verstandhouding en samenwerking. De mentor heeft ook een belangrijke taak op het terrein van de begeleiding van de individuele leerling. Deze taak houdt o.a. in het bijhouden en begeleiden van je studievoortgang, het bespreken van problemen met de juiste planning en studieaanpak. Verder kun je bij je mentor terecht voor een luisterend oor, wanneer er sprake is van persoonlijke problemen.

Op het rooster voor havo 4 en vwo 4 staat een vast, en dus verplicht, mentoruur. De mentor bepaalt hoe dit uur wordt ingevuld.

Het mentoraat voor havo 4 en vwo 4 start met een introductieprogramma. Het programma bestaat uit een opendingsdag, een aantal mentorlessen, een studiestijltest en een sport- of cultuurdag ter afsluiting.

b. Teamleiders.

De teamleiders voor havo 4 en 5 en voor vwo 4, 5 en 6 regelen de dagelijkse gang van zaken in hun afdeling. Voor zaken als vrij vragen, vakkenpakket, problemen thuis en op school, met toetsen of docenten kun je bij hen terecht. Verder voor alle mentorzaken, als de mentor niet aanwezig of niet bereikbaar is.

c. Decanen

De decanen zijn de vraagbaak voor alles wat met studieren beroepskeuze te maken heeft. Zij begeleiden elke leerling eerst bij het kiezen van zijn profiel en later bij het kiezen van een vervolgopleiding. Zij bespreken met de leerlingen ook de mogelijke consequenties van een vak- of profielwisseling.

6. Overige informatie

a. Responsgroep

De responsgroep wordt gevormd door leerlingen die les hebben in de Tweede Fase. Van elke groep uit havo 4,5 en vwo 4 t/m 6 zit één vertegenwoordiger in de responsgroep. Tijdens het overleg van de groep wordt de gang van zaken binnen de Tweede Fase besproken en kunnen eventuele knelpunten aan de orde komen. Met elkaar wordt gezocht naar oplossingen en worden er voorstellen gedaan of adviezen gegeven ter verbetering richting teamleiders bovenbouw havo-vwo en directie.

b. Overstap van vmbo 4 naar havo 4

Iedereen die vmbo-theoretische leerweg met een diploma heeft afgerond, kan in principe overstappen naar havo 4. Daarbij geldt een aantal voorwaarden. Voor verder informatie kun je contact opnemen met de teamleider havo-3 en 4.

De details van de overstap worden besproken in een toelatingsgesprek. Er is voor overstappers een versterkt mentoraat.

c. Overstap van havo 5 naar vwo 5

De overstap van havo 5 (met diploma) naar vwo 5 is sterk afhankelijk van het vakkenpakket dat op het havo is gevolgd.

Voor leerlingen die denken aan zo'n overstap, is het belangrijk al bij het kiezen van het vakkenpakket voor het havo hiermee rekening te houden en dit aan de orde te stellen tijdens het overleg met de decaan.

d. STERtraject

Leerlingen die zwak zijn overgegaan van havo 4 naar havo 5 krijgen extra ondersteuning en begeleiding om zo hun slagingskansen voor het examen te vergroten.

7. Begrippenlijst

Centraal Examen (CE)

Op het eind van het laatste leerjaar doe je voor een aantal vakken (alle verplichte profielvakken, bijna alle profielkeuzevakken en enkele vakken uit het gemeenschappelijk deel) een landelijk schriftelijk eindexamen. Het afgeronde gemiddelde van je SE en CE geldt dan als je eindcijfer. Dit is een geheel getal.

Combinatiecijfer

Voor de vaststelling van de uitslag van het examen worden de cijfers voor een groepje kleine vakken gemiddeld tot een combinatiecijfer. Het gaat bij het havo om godsdienst, maatschappijleer en het profielwerkstuk en bij het vwo om godsdienst, maatschappijleer, algemene natuurwetenschappen en het profielwerkstuk.

Decanen

De decaan begeleidt je eerst bij het kiezen van een profiel en later bij het kiezen van een vervolgopleiding. Hij is ook altijd betrokken bij tussentijdse wijzigingen in je vakkenpakket.

Examendossier

Je examendossier is een overzichtslijst of rapport waarop worden verzameld: alle vakken (met SLU) die je hebt gevolgd, alle resultaten (cijfers) van toetsen en opdrachten, alle beoordelingen van handelingsdelen.

Gemeenschappelijk deel

De vakken waaruit het gemeenschappelijk deel bestaat, zijn voor iedereen verplicht. Ze zijn ook voor iedereen dezelfde. Voor de gymnasiumleerlingen geldt de verplichting een klassieke taal en KCV te volgen. Atheneumleerlingen mogen i.p.v. KCV ook KCV kiezen.

Handelingsdeel

Voor een aantal vakken en leerjaren bestaat een handelingsdeel. Voor de talen bestaat dat uit het samenstellen van een leesdossier en/of een schrijfdossier, voor CKV of KCV uit het samenstellen van een kunstdossier.

Soms betreft het een activiteit: een bezoek aan een tentoonstelling, een kleine excursie, enz. Het handelingsdeel wordt niet beoordeeld met een cijfer, maar moet 'voldoende' worden afgesloten.

Bij de overgang kun je niet worden bevorderd als er nog handelingsdelen onvoldoende zijn en je mag niet meedoen aan het Centraal Schriftelijk Examen, als er nog handelingsdelen niet naar behoren zijn afgesloten.

Herkansing

De leerlingen mogen in principe elke toets, op enkele uitzonderingen na, herkansen. Maar het aantal herkansingen per periode is beperkt.

Inhalen van toetsen

Als je om welke reden dan ook een toets hebt gemist, moet je deze toets inhalen op de eerstvolgende herkansingsdag. Inhalen gaat voor herkansen!

Introductieperiode

De eerste weken van de nieuwe cursus waarin leerlingen in havo 4 en vwo 4 uitleg over de Tweede Fase krijgen, een eerste bezoek brengen aan de mediatheek en de medeleerlingen en de mentor leren kennen, afgesloten met een sport- of cultuurdag.

Kunstdossier

De naam voor alle handelingsdelen die je als leerling voor CKV moet uitvoeren.

Literaturoffier

De naam voor alle opdrachten die je voor Nederlands en de andere talen voor wat betreft de literatuur moet uitvoeren.

LOB-dossier

Het LOB-dossier bevat de verslaglegging van alle activiteiten die je in het kader van LoopbaanOriëntatie en – Begeleiding hebt uitgevoerd.

Mediatheek

Voor het gebruik van naslagwerken of voor andere ondersteuning bij het uitvoeren van je opdrachten kun je terecht

in de mediatheek. Je kunt daar ook gebruik maken van het internet. De mediatheek is elke dag open. Je kunt er ook studeren of de krant lezen. De mediatheekpas is ook geldig als pas voor de Openbare Bibliotheek in Zwolle.

Mentor

Alle leerlingen hebben een mentor. De mentor verzorgt het mentoruur in havo 4 en vwo- 4. Hij is de centrale persoon in de begeleiding en het aanspreekpunt bij alle mogelijke problemen, zowel voor leerlingen als voor ouders.

Mentoruur

Het mentoruur wordt gebruikt voor kennismaking met de je nieuwe (stam)groep en verder ook voor een inleiding in het systeem van de Tweede Fase, de begeleiding van het zelfstandig werken, enz. De mentor voert geregeld voortgangsgesprekken naar aanleiding van de behaalde resultaten.

Overzicht toetsresultaten

Na elke toetsweek krijg je een overzicht, waarop alle beoordelingen, dus voor toetsen, praktische opdrachten en handlungsdeel, staan vermeld. De cijfers van de herkansingen komen altijd op het overzicht van de volgende periode.

Periode

Voor elk vak is de leerstof ingedeeld in periodes. Een periode is dus een min of meer afgeronde hoeveelheid stof (met opdrachten) die meestal gevolgd wordt door een toets. In havo 4, vwo 4 en 5 is het jaar verdeeld in 4 periodes. In het examenjaar valt in de 4^e periode het CE.

Praktische opdracht

Dit is voor een aantal vakken een belangrijk onderdeel van het examendossier. Het resultaat ervan bepaalt voor een behoorlijk deel het cijfer van het schoolexamen.

Met een praktische opdracht laat je zien dat je een aantal vaardigheden, die bij het vak horen, beheerst.

Presentatie

De praktische opdrachten worden niet afgesloten met een toets maar met een presentatie. Dat kan in de vorm van bijvoorbeeld een tentoonstelling, een poster, een ontwerp, een verslag, een mondelinge presentatie, een powerpointpresentatie, een show, een voorstelling enzovoort. Je moet tijdens je schoolloopbaan een aantal presentatievormen tenminste één keer hebben gedaan.

Profiel

Een profiel is een groep bij elkaar horende vakken, die je opleidt voor een goede overgang naar hbo of wo. Er bestaan vier profielen:

- Cultuur en Maatschappij (C + M)
- Economie en Maatschappij (E + M)
- Natuur en Gezondheid (N + G)
- Natuur en Techniek (N + T).

Profielwerkstukcoördinator

De profielwerkstukcoördinator regelt de totale organisatie rond het profielwerkstuk.

Profielwerkstuk

Dat is een grote opdracht waarvan het cijfer wordt verwerkt in het combinatiecijfer. Voor zowel havo als vwo neemt het Profielwerkstuk 80 SLU in beslag.

PTA

In het Programma van Toetsing en Afsluiting is voor elk vak vastgelegd welke beoordelingen je per periode krijgt. Je vindt daarin dus een overzicht van alle toetsen, alle opdrachten en alle handelingsdelen. In het PTA vind je ook hoe je cijfer voor de overgang en het schoolexamen wordt berekend.

Responsgroep

Een groep van vertegenwoordigers van de leerlingen (één per groep uit de Bovenbouw havo en vwo) die met de teamleiders overleg voert over verbeterpunten in de organisatie.

Schoolexamen (SE)

Alle vakken worden afgesloten met een schoolexamen. Het cijfer voor dit examen wordt samengesteld uit alle cijfers die je hebt gehaald voor toetsen en opdrachten. In je PTA kun je vinden, hoe per vak dit cijfer wordt berekend. Voor sommige vakken is er naast het Schoolexamen (SE) een Centraal Examen (CE).

S.I.C.

School Informatie Centrum, de verzamelterm voor de mediatheek en de computerwerkruimtes. Hier kun je onder toezicht van de mediathecaris werken aan opdrachten.

SLU (studielasturen)

Voor elk vak en voor elke andere activiteit is een aantal studielasturen vastgesteld. Het gaat hierbij steeds om een schatting van het aantal uren dat een gemiddelde leerling voor zo'n vak of voor zo'n activiteit nodig heeft.

Snipperurenkaart

Deze kaart geeft een overzicht van te snipperen lesuren bij de verschillende vakken, dus lesuren waarbij je zelf bepaalt – na toestemming van de vakdocent – ze niet te volgen. Je verdient snipperuren door het cijfer 7 of hoger te behalen voor je toetsen; bij het behalen van onvoldoendes verlies je snipperuren.

Studiecentrum

Ieder leerjaar in de bovenbouw heeft zijn eigen studiecentrum, waar onder toezicht gewerkt wordt.

Atelier

Een speciale werkruimte voor leerlingen die het vak Kunst Beeldende Vormgeving hebben gekozen.

Toets

In de toetsweek moet je voor veel vakken een toets maken. Een toets bestaat bijna altijd uit open en/of gesloten vragen. Elke toets wordt beoordeeld met een cijfer. De verdeling van de toetsen over het jaar vind je in het PTA (Programma van Toetsing en Afsluiting).

Toetsperiode

Zo noemen we de dagen waarin je je toetsen moet afleggen. Op je toetsrooster kun je zien wanneer je een toets voor een bepaald vak hebt. Op de dagen van de toetsweek vervallen alle gewone lessen.

Twefa-lab

Een lokaal waar leerlingen voor de vakken biologie, natuurkunde en scheikunde proeven kunnen uitvoeren in het kader van een praktische opdracht of profielwerkstuk.

Werkwijzer

In elke periode krijg je voor elk vak een werkwijzer. Daarin kun je vinden wat je voor dat vak in die periode moet doen. Je vindt daar in elk geval een omschrijving van de stof en een mogelijke verdeling van de opdrachten over de weken.

8. Overzicht SE- en CE-vakken

Vak	havo		vwo	
	SE	CE	SE	CE
Nederlands	X	X	X	X
Engels	X	X	X	X
Duits	X	X	X	X
Frans	X	X	X	X
Klassieke talen: Latijn, Grieks	-	-	X	X
Maatschappijleer	X	-	X	-
Lichamelijke opvoeding	X	-	X	-
CKV	X	-	X	-
KCV	-	-	X	-
Algemene Natuurwetenschappen	-	-	X	-
Wiskunde A	X	X	X	X
Wiskunde B	X	X	X	X
Wiskunde C	-	-	X	X
Wiskunde D	X	-	X	-
Natuurkunde	X	X	X	X
Scheikunde	X	X	X	X
Biologie	X	X	X	X
Informatica	X	-	X	-
BSM	X	-	X	-
Aardrijkskunde	X	X	X	X
Economie	X	X	X	X
Geschiedenis	X	X	X	X
Maatschappijwetenschappen	X	X	X	X
Management & Organisatie	X	X	X	X
Filosofie	-	-	X	X
Kunst Beeldende Vormgeving	X	X	X	X

Carolus Clusius College

Prinses Julianastraat 66

8019 AX Zwolle

Tel. (088) 850 75 00

Website: www.hetccc.nl

WWW.HETCCC.NL